

**Gymnasiebog fra forlaget
Systeme politiserer og
indoktrinerer, er uegnet til
undervisningsbrug**

Analyse af Hans Knudsen

Udgivet af
Med Israel for fred Danmark
Februar 2020

www.miff.dk

Udvalgte udsagn fra sammenfatningen

”Israel-Palæstina – Historie, samfund, religion” fra Systime er skævvredet i sin fremstilling i så høj grad, at bogen må betragtes som decideret politiserende og indoktrinerende, uegnet til undervisningsbrug.

Bogen er tydeligt præget af en ensidig bias til fordel for den palæstinensiske side i den israelsk-palæstinensiske konflikt både i form af valg og fravalg af hvad der beskrives og også i form af diskurs, sprogtone og synspunkter, når konkrete forhold vurderes. Eksempelvis er der en tydelig forskel i motivfortolkningen, når forskellige hændelser vurderes. Israelske handlinger vurderes generelt ud fra en *negativ intention*, mens palæstinensiske handlinger modsat vurderes enten *positivt eller undskyldende for palæstinensiske motiver*.

”Israel-Palæstina – Historie, samfund, religion” har også faktuelle fejl eller misvisende og skævvredne fremstillinger, som ikke burde forekomme i en lærebog.

Bogkritik:

Af: Hans Knudsen

Titel: "Israel-Palæstina – Historie, samfund, religion"

Forfattere: Hans Henrik Fafner, Brian Linke, Henrik Wiwe Mortensen

Forlag: Systime

Udgivet 2014-2017, 2. udgave, 1. oplag.

NB: Anmelderen af denne bog er i sine personlige holdninger pro-israelsk. Ved anmeldelsen af denne bog om Israel og om den israelsk-palæstinensiske konflikt har anmelderen tilstræbt at levere en objektiv beskrivelse af de forhold, som anmelderen har lagt specielt mærke til i bogen.

Bogen omhandler Israel-Palæstina-konflikten og er ifølge bogens forord skrevet til brug for alle gymnasiale uddannelser. Bogens eget erklærede mål er dels "at balancere og præsentere de forskellige holdninger og synspunkter objektivt og ligeværdigt", og dels, at den skal være brugbar i mange år, hvorfor der er "lagt vægt på solid baggrundsviden".

Når man læser bogen *med* solid baggrundsviden om konflikten og *med* kendskab til israelske synsvinkler på konflikten er det dog tydeligt, at bogen er meget kraftigt præget af forfatternes personlige opfattelser og for-forståelser om konflikten. Den er faktisk skævvredet i sin fremstilling i så høj grad, at bogen må betragtes som decideret politiserende og indoktrinerende.

Bogen er skrevet med en kraftig positiv vinkel på den palæstinensiske side af konflikten, og den kan derfor *ikke* betragtes som en neutral og objektiv bog. Når en læser med en israelsk synsvinkel således ikke kan finde grundlæggende og elementære israelske holdninger og synsvinkler gengivet bare nogenlunde retvisende i bogen – uanset om man i øvrigt mener at de er rigtige eller ej – så lever bogen simpelthen ikke op til sit eget erklærede mål om "at balancere og præsentere de forskellige holdninger og synspunkter objektivt og ligeværdigt". Bogen vurderes derfor til at være klart under middel; specielt fordi der er tale om en bog til undervisnings- og studie-brug, hvor kravene til objektivitet og neutralitet skal være *meget* høje. Denne anmelder vil derfor betragte bogen som decideret uegnet til undervisningsbrug.

Det er en hård vurdering. Så for at underbygge det, er der på de følgende sider oplyst de konkrete forhold, som har ledt til denne vurdering. Det er inddelt i tre dele som følger:

- 1) En lang række af de konkrete eksempler på væsentlige valg og fravalg af informationer ift. de i bogen behandlede emner samt ensidig, misvisende og skævvredne valg af sprogbrug, som tilsammen resulterer i et vildledende helhedsindtryk, samt også på de meget få faktuelle fejl.
- 2) Dette er efterfulgt af en opsummering af væsentlige emner ift. den israelsk-palæstinensiske konflikt, som enten slet ikke berøres i bogen, eller som allerhøjest berøres perifert, og som man - fra israelsk side – tværtimod vil lægge stor vægt på i en beskrivelse af konflikten. Når de forhold ikke er tydeligt medtaget i bogen, er det reelt primært en palæstinensisk synsvinkel, der kommer til orde i bogen.

- 3) Til slut oplistes en række punkter, som ikke har væsentlig betydning ift. forståelsen af den israelsk palæstinensiske konflikt, men hvor der er tale om enten faktuelle fejl eller misvisende og skævvredne fremstillinger, som ikke burde forekomme i en lærebog.

De konkrete historiske oplysninger er – med enkelte mindre undtagelser - faktisk rigtige. Dette er desværre ikke nogen selvfølge ifm. den israelsk-palæstinensiske konflikt, så dette hæver trods alt bogen op over gulvhøjde.

Bogen er emneopdelt, og ikke kronologisk i sine beskrivelser. Det betyder, at den springer i tid ved hvert emneskift. Dette gør det meget svært for en læser, som ikke har en stor forhåndsviden om konflikten - ud fra bogen alene - at danne sig et historisk overblik. Dette giver en betydelig risiko for, at forfatterne – hvad enten det er bevidst eller ubevidst – kan give et ensidigt og stærkt fortegnet billede ved at præsentere faktisk korrekte enkelt-informationer, som er udvalgt med en ensidig bias til fordel for den ene side i konflikten, samtidig med at læsere, som ikke på forhånd har en stor faktisk viden om den samlede kontekst, vil have svært ved at gennemskue dette. Og da bogen er til undervisningsbrug, må læserne som udgangspunkt *netop* forventes *ikke* at have en stor faktisk forhåndsviden. Derfor kan bogen nemt være reelt manipulerende, selv hvis det ikke har været hensigten. Det stiller derfor meget store krav til forfatterne om at være meget bevidste om deres egen diskurs og deres til- og fra-valg af selv små enkelt-informationer, hvis det skal undgås.

Bogen er således tydeligt præget af en ensidig bias til fordel for den palæstinensiske side i den israelsk-palæstinensiske konflikt både i form af valg og fravalg af hvad der beskrives og også i form af diskurs, sprogtoner og synspunkter, når konkrete forhold vurderes. Eksempelvis er der en tydelig forskel i motivfortolkningen, når forskellige hændelser vurderes. Israelske handlinger vurderes generelt ud fra en *negativ intention*, mens palæstinensiske handlinger modsat vurderes enten *positivt eller undskyldende for palæstinensiske motiver*.

Forlaget deler ikke konkrete salgstal, men har oplyst, at mange ungdomsuddannelser abonnerer på alle deres 500 iBøger, og at de kan se, at iBogs' udgaven af bogen bruges hyppigt af abonnenterne. Desuden er den trykte bog udkommet i 2 udgaver, hvilket indikerer en vis interesse. Alt i alt må man altså antage, at bogen bliver anvendt i et betydeligt omfang.

Opsummering: Alle punkterne herunder er en gennemgang af en stor del af de enkeltpunkter, som tilsammen gør, at bogen – i hvert fald for en læser med historisk kendskab og med forståelse for de israelske synsvinkler – kun kan opfattes som politiserende og indoktrinerende. Derudover gør den manglende kronologi og de hyppige spring imellem del-emner i forbindelse med den skævvredne vinkling til sammen, at det i praksis er umuligt for en læser at danne sig et retvisende helhedsbillede af den israelsk-palæstinensiske (og den hermed tæt forbundne israelsk-arabiske) konflikt, med mindre man i forvejen har en betydelig forhåndsviden – og hvis man har det, så behøver man ikke at læse en lærebog om konflikten. Bogens opbygning er derfor i sig selv en væsentlig hindring for, at læseren kan forholde sig kritisk til materialet i bogen.

Derfor er bogen – efter denne anmelders opfattelse – absolut ikke velegnet som lærebog for unge mennesker, der har brug for neutral og uvildig information om den langvarige og komplicerede konflikt i Mellemøsten.

Konkrete eksempler på ensidige og misvisende valg af informationer og på skævvredet sprogbrug

- Side 7: Allerede på den første egl. side i bogen – dvs. før læseren har fået nogen som helst baggrundsinformation – præsenteres et billede med et gult skilt, hvor israelere forbydes at overdrage eller overlevere køretøjer til reparation i det palæstinensiske selvstyre-område, og hvor billedteksten i øvrigt siger, at israelerne holder de palæstinensiske selvstyreområder ”i meget kort snor”.

Ordvalget er i sig selv kraftigt værdiladet, og valget af billedet - endda uden nærmere forklaring - er ligeledes udtryk for en bias. Man kunne - med lige så stor ret - i stedet have valgt et billede af dette alternative røde vejskilt, hvor der gøres opmærksom på, at det er forbudt for israelske borgere at bevæge sig ind i de områder, som er under det palæstinensiske selvstyres kontrol - med henvisning til, at det er, fordi det simpelthen er *livsfarligt* for de israelske borgere. Det ville give et helt andet førstehåndsindtryk.

Jeg har i øvrigt hyppigt set det røde skilt på Vestbredden, mens jeg ikke er stødt på det gule skilt. Så det røde skilt er muligvis væsentligt mere repræsentativ for skiltningen i området end det gule skilt.

- Side 10: Det forklares i teksten, at Jerusalem er hellig for muslimer, fordi Muhammed skulle have foretaget en natlig himmelrejse derfra, og tekstboksen uddyber legenden. Idet de religiøse krav på Jerusalem fylder så meget som de gør i konflikten, bør de faktuelle forhold omkring begge religioners tilhørsforhold til Jerusalem også betragtes som særdeles relevant baggrundsinformation. Det bør derfor f.eks. også nævnes sammen med legenden, at Jerusalem i Muhammeds levetid¹ slet ikke var under muslimsk kontrol, og at byen Jerusalem end ikke er nævnt med navn i Koranen, samt at den først blev en hellig by for muslimer længe efter Muhammeds død².

¹ Jerusalem var i hele Muhammeds levetid det meste af tiden kontrolleret af det kristne byzantinske imperium og - i en kortere periode - af de persiske Sassanider sammen med jødiske oprørere. Jerusalem kom først under muslimsk kontrol, da den - ca. 5 år efter Muhammeds død - blev erobret, som det ganske kort er omtalt på bogens s. 17.

² Nogle nutidige forskere mener i øvrigt, at den sandsynlige historiske forklaring på Jerusalems status som hellig by for *sunni*-muslimer er, at kalif al-Malik i Damaskus havde behov for en tredje hellig by i Islam, da han sidst i 600-tallet havde mistet kontrollen over både Mekka og Medina til oprørskaliffen Ibn al-Zubayr. Derfor promoverede han Jerusalem som alternativ hellig by til den muslimske pilgrimsfart (Hajj). I den forbindelse byggede han Al-Aqsa-moskeen på Tempelbjerget for at knytte Jerusalem sammen med Muhammeds natlige rejse fra en oprindelig Al-Aqsa-moske, som formentlig blot var en på Muhammeds tid eksisterende moske i det rige i det nuværende Saudiarabien, som Muhammed kontrollerede på det tidspunkt. Det vil alt i alt sige, at Jerusalem

- Side 14: Der omtales et "oldtidens Palæstina", uden at det er nærmere angivet hvad og hvornår det var. (Den sandsynlige årsag til hvorfor det ikke er angivet, fremgår af det næste punkt med en generel kommentar til s. 14-16. Det er trods alt svært at angive "hvad" og "hvornår" for noget, der slet ikke fandtes som en veldefineret stat eller region i oldtiden.)
Det er også anført, at Palæstina "ikke i nyere tid (har) eksisteret som en selvstændig stat". Formuleringen "*ikke i nyere tid*" er i sig selv manipulerende, idet den automatisk skaber et indtryk hos læseren af, at Palæstina dermed *tidligere* har eksisteret som en selvstændig stat - hvilket det ikke³ har. Det sidste er dermed decideret misvisende. En korrekt og retvisende tekst ville være, at Palæstina *ikke* har eksisteret som selvstændig stat.
- Side 14-16: I de 3 afsnit på disse sider, som vedrører oldtiden op til starten af det romerske overherredømme over området, omtales området konsekvent som "Palæstina". Den første sætning i afsnittet "Diasporaen" på s. 16 lyder endda "*Palæstina* var under romersk overherredømme i næsten 700 år i perioden 63 f.Kr.-638 e.Kr." Betegnelsen "Palæstina" eksisterede imidlertid ikke som et veldefineret eller konkret navngivet område frem til starten af det romerske overherredømme, og i de første ca. 200 år – altså i perioden 63 f.Kr.-135 e.Kr. – regerede romerne således ikke over "Palæstina", men over "Judæa" og andre navngivne områder. Navnet "Palæstina" blev først indført af romerne (i stedet for "Judæa", men omfattende et betragteligt større område) under kejser Hadrian i 135 efter Bar Kokhba-oprøret. Det er derfor historisk set forkert og tangerer historieforskning, hvis man anvender betegnelsen Palæstina for området og ikke samtidig *tydeligt* gør opmærksom på, at betegnelsen "Palæstina" først opstod i år 135⁴, endda som et kunstigt genfødt⁵ navn indført af romerne, og at området indtil da havde heddet Judæa.
- Side 17: Det er nævnt i kapitlet om diasporaen, at jøder var spredt over store dele af især Europa og oplevede diskrimination og pogromer. Det er påfaldende, at der intet er nævnt om jøder i muslimske lande, på trods af at de også var talstærkt til stede der (endda helt frem til efter Israels oprettelse) – og i øvrigt også oplevede diskrimination og forfølgelser der.

først blev gjort til en hellig by i Islam mere end 50 år efter Muhammeds død – og endda kun af politiske årsager – hvilket i øvrigt forklarer, at Jerusalem ikke er nævnt med navn i Koranen en eneste gang. (I vore dage ville man nok betegne det som dygtigt udført religiøst-politisk "spin".)

- ³ Der er her set bort fra, at en lille del af området langs kysten (ca. svarende til Gazastriben og lidt nordpå) på et langt tidligere tidspunkt i historien – 1.150-800 før Kristus - var beboet af et forsvundet folkefærd filistrene, som godt nok har givet anledning til navnet Palæstina, men som ikke kan siges at have nogen relation til det - meget større - område, som romerne - langt senere - navngav som Palæstina og som heller ikke har nogen relation til de arabere, som i vore dage identificerer sig som palæstinensere. Hvis man endelig vil bringe en sådan tolkning i spil, bør hele denne historie fortælles, frem for blot at antyde en tidligere eksisterende selvstændig palæstinensisk stat.
- ⁴ NB: Ved samme lejlighed – altså i år 135 – omdøbte romerne også Jerusalem til Aelia Capitolium, forbød jøder adgang til Jerusalem og forviste jøder fra Judæa - men *ikke* fra resten af Palæstina.
- ⁵ Navnet stammer fra, da det forsvundne folkefærd filistrene beboede en lille del af området langs Middelhavskysten. Græske historikere anvendte efterfølgende betegnelsen "Palaistin" for et ikke nærmere defineret område i regionen, og uden at det på noget tidspunkt før år 135 havde udgjort en egentlig provins eller en politisk eller administrativ enhed.

- Side 17: Det nævnes her, at Muhammed døde i 632, og at Jerusalem blev erobret af muslimer i 637. Det ville være relevant at anføre dette som baggrundsinformation *sammen med* legenden om Muhammeds himmelfærd fra Jerusalem (se s. 19), som er baggrunden for muslimers krav på Jerusalem som en hellig by for dem. Når det står *adskilt* som nu, så kobler læseren ikke naturligt de to oplysninger sammen.
- Side 20 - Faktuel fejl: Det viste kort viser afgrænsningen af mandatområderne i Mellemøsten, og signaturforklaringen angiver, at det er mandatområderne pr. 1920. Årstallet er imidlertid forkert. De viste afgrænsninger stemmer kun overens med, hvordan mandatområderne så ud fra 1922 og fremefter. I 1920 udgjorde de to på kortet separate områder Transjordanien og Palæstina ét samlet område med betegnelsen mandatområdet Palæstina. (Dermed ikke være sagt, at Transjordanien oprindeligt også skulle have været en del af det jødiske hjemland, selv om det udlægges på den måde i nogle pro-israelske kredse.) Storbritannien skilte først Transjordanien ud fra det oprindelige, store mandatområde Palæstina i 1922 – og samtidig med det blev jødisk migration til området øst for Jordanfloden desuden forbudt.
- Side 20-22: Den britiske Balfour-erklæring fra 1917 forklares udførligt på s. 20, og mandatforordningen og Palæstinamandatet forklares på s. 20-22. San Remo-traktaten fra 1920 er derimod slet ikke nævnt i teksten, selv om den – rent folkeretsligt – må vurderes som helt afgørende og faktisk meget mere central end Balfour-erklæringen. Det var igennem denne traktat, at Balfour-erklæringen blev ophøjet fra blot at være en politisk hensigtserklæring fra et krigsførende nordvest-europæisk land under 1. Verdenskrig til i 1920 at være en del af en folkeretsligt bindende international aftale – en aftale, som 2 år senere blev indarbejdet i Folkeforbundets mandater.
 Det er heller ikke nævnt i bogen, at San Remo-traktaten og Palæstina-mandatet eksplicit forpligter mandatbestyreren (dvs. Storbritannien) til at understøtte jødisk indvandring til Palæstina og at både statsjord ("*state land*" – dvs. land, der ikke er privat-ejet) og dårlige jorder ("*waste land*" – dvs. sumpe og ørkenområder) skulle stilles til rådighed for dette. Det vil sige, at dette – *uanset om man finder det rimeligt eller ej med nutidens briller* – var et overordnet, erklæret formål og en del af den internationale aftale om Mellemøsten efter 1. verdenskrig. NB: Uden *den* konkrete baggrundsviden fremstår den jødiske indvandring i Palæstina efter 1. verdenskrig som en urimelig immigration uden hjemmel i internationale aftaler. (For kontekstens skyld: I første halvdel af det 20. århundrede var der adskillige traktater med generelle areal- og befolknings-udvekslinger for at afslutte krige og stridigheder, hvor civilbefolkninger blev rykket rundt som skakbrikker og måtte leve med konsekvenserne af deres regimers og regeringers beslutninger.)
 Det bør ligeledes tilføjes, at FN ved sin oprettelse efter 2. Verdenskrig i sit charter overtog samtlige aftaler og forpligtelser fra Folkeforbundet, som brød sammen før 2. Verdenskrig. *Dette er væsentligt, idet bestemmelserne fra San Remo-traktaten og Palæstina-mandatet dermed var – og faktisk stadig er – en folkeretsligt bindende international aftale, som er gældende for hele landområdet – dvs. inkl. Vestbredden/Judæa og Samaria – indtil andet eventuelt bliver aftalt. Og det er – på nær oprettelsen af det palæstinensiske selvstyre i områderne A og B på Vestbredden og i Gaza-striben – endnu ikke sket.*

Alt dette er meget vigtig baggrundsinformation, og uden den har læseren ikke en jordisk chance for at forstå konfliktens baggrund og den israelske position. Mange danskeres og europæeres forestilling om, at Israel blev givet til jøderne som aflad for Holocaust, beror netop på manglende kendskab til alt dette.

Forhistorien med San Remo og Palæstinamandatet samt FNs videreførelse af disse er også helt centrale for forståelse af den israelske position. Det er baggrunden både for, at man fra israelsk side ikke betragter Vestbredden som territorium besat fra en anden stat, men derimod som et besat omstridt territorium, som Israel har et legitimt og betydeligt krav på, og også for at israelske bosættelser på Vestbredden derfor som udgangspunkt ikke er ulovlige. Det er meget væsentligt for forståelse af konflikten at kende til dette, idet det israelske udgangspunkt for fredsforhandlinger dermed er, at Israel laver en meget betydelig indrømmelse, hvis de giver afkald på betydelige dele af Vestbredden. Hvis dette ikke også beskrives i bogen, er det kun den palæstinensiske side af sagen, som bliver formidlet.

- Side 23: Det er anført, at Balfour-erklæringen fra 1917 bevidst var vagt formuleret og at det var årsagen til, at Storbritannien ikke kunne opretholde en balance imellem de modstridende interesser. Jeg er ikke klar over hvad der tænkes på med at Balfour-erklæringen skulle være "vagt formuleret", men uanset det viser forfatterne igen et manglende kendskab til San Remo-traktaten og Palæstinamandatet, som – i helt præcise formuleringer – pålagde mandataren at understøtte jødisk indvandring og at stille statsjord og dårlig jord til rådighed for det (jf. ovenstående).
- Side 23: Der omtales – i generelle vendinger – "voldsepisoder og sammenstød imellem jøder og palæstinensere" i *perioden frem mod 2. verdenskrig* (dvs. i 1920'erne og 1930'erne), og der omtales ganske kort "at jøder og jødiske bosættelser blev fx angrebet af palæstinensiske terrorgrupper". Med disse formuleringer fremstår det, som om der fra begge sider var tale om, at terrorgrupper fra den ene side angreb civile fra den anden side, selv om der reelt var tale om arabiske angreb på civile jøder og jødiske bosættelser og jødisk forsvar imod dette. (Jeg er i hvert fald ikke bekendt med konkrete eksempler på det modsatte i 1920'erne og 1930'erne.) I denne sammenhæng ville det være relevant også at have nævnt de større arabiske optøjer i Palæstina såsom Nebi Musa-optøjerne i 1920 eller optøjerne i 1929, som bl.a. førte til deciderede massakrer på jøder i Safed og i Hebron; og hvor hele den gamle jødiske befolkning i Hebron blev fordrevet. Den information er ikke nævnt nogen steder i bogen, men det vil f.eks. være relevant baggrundsviden for læseren, når der på s. 65 omtales, at en gruppe jøder – efter 6-dages-krigen i 1967, hvor Hebron kom under israelsk kontrol – i 1968 rejste til Hebron og blev boende der. Krigen i 1967 var trods alt kun 38 år efter, at den jødiske befolkning i Hebron blev fordrevet.
- Side 21-24: Disse sider omhandler den britiske mandatperiode. Her bliver den arabiske befolkning i mandatområdet Palæstina konsekvent betegnet som "palæstinensere" og ikke som "arabere" eller evt. som "palæstinensiske arabere". Dette er en decideret historieforvanskning. Faktisk blev betegnelsen "palæstinensere" i samtiden tværtimod anvendt om jøder, og den blev i hvert fald slet ikke brugt om arabere i Palæstina. Det er en

sproglig diskurs, som først opstod omkring og efter oprettelsen af PLO i 1964 og 6-dageskrigen i 1967.

Når den betegnelse anvendes i en historisk kontekst, hvor betegnelsen endnu ikke var i brug, skaber det hos læseren et indtryk af, at der – iblandt arabere i mandatområdet Palæstina – allerede på det tidspunkt var en palæstinensisk nationalfølelse, hvor der reelt enten ikke var nogen egl. nationalfølelse eller allerhøjest en fælles-arabisk enhedsfølelse. Ved at anvende betegnelsen ”palæstinensere” for denne periode anerkender forfatteren dermed implicit en palæstinensisk narrativ om en allerede eksisterende palæstinensisk national identitet. Dette er specielt tydeligt, hvis man ser tekster og ordvalg fra samtiden, hvor der konsekvent omtales ”arabere” og ikke ”palæstinensere”. På side 23 omtales f.eks. ”Den Arabiske Højkomité” – som altså *ikke* hed ”Den Palæstinensiske Højkomité”.

- Der anvendes flere gange også betegnelsen ”bosiddende palæstinensere”. Brugen af ordet ”bosiddende” skaber ligeledes hos læseren et indtryk af, at langt hovedparten af de arabiske indbyggere i Palæstina var en indfødt befolkning, som havde boet der i mange generationer. Der nævnes samtidig *intet* om, at der er gode grunde til at antage, at der – parallelt med den af San Remo-traktaten og af Folkeforbundets mandats eksplicit tilladte jødiske indvandring til Palæstina – i hvert fald i et eller andet omfang også har fundet en betydelig – ulovlig og ikke-registreret – indvandring sted fra de omkringliggende arabiske lande sted.

Forfatterne forholder dermed læseren en væsentlig baggrundsinformation, idet læseren ikke gøres opmærksom på, at i hvert fald *en del* af de palæstinensiske arabere i 1948 var migranter eller efterkommere af meget nylige migranter fra de omkringliggende arabiske lande. Arabisk indvandring fra Ægypten, Syrien og Transjordanien nævnes end ikke, selv om man af UNRWA blev betragtet som palæstinensisk flygtning, hvis man i 1948 blot havde boet i Palæstina siden 1946, dvs. i kun 2 år – en flygtninge-definition, som i øvrigt ikke anvendes for nogen andre steder end af UNRWA for det tidligere Palæstina-mandat. Dvs. at der i realiteten ikke var noget krav om, at man i det hele taget skulle være *fra* Palæstina for at blive betragtet som palæstinensisk-arabisk flygtning. Dette var formentlig tilfældet for en ikke-ubetydelig andel af flygtningene. (Som et helt konkret enkelt-eksempel på dette har Naser Khader – som jo har palæstinensisk baggrund på sin fars side – på et tidspunkt fortalt, at hans fars familie først bosatte sig i mandatområdet Palæstina i 1940’erne.)

Også her understøtter forfatterne ved sine udeladelser dermed implicit den palæstinensiske narrativ om, at alle de palæstinensiske arabere var en oprindelig befolkning i Palæstina. Der er selvfølgelig ingen tvivl om, at en betragtelig del af den arabiske befolkning i mandatområdet Palæstina havde rødder i Palæstina mange generationer tilbage, men der har med stor sikkerhed også været en betydelig del, der *ikke* havde det, og som var indvandret ulovligt.

- Side 26: I billedteksten til kortet over med delingen af Palæstina efter Israels uafhængighedskrig betegnes våbenstilstandslinierne (den grønne linie) eksplicit som ”grænser”. Når man betegner dem som ”grænser”, må det betragtes som en væsentlig information, at våbenstilstandslinierne fra 1949 netop *aldrig* blev anerkendt som grænser af de omkringliggende arabiske lande. Men den information er helt udeladt.

Det virker måske kun som en lille nuance, men det er væsentligt ift. aktuelle diskussioner, hvor den grønne linie ofte netop bliver betegnet som "1967-grænserne" – selv om den grønne linie reelt er våbenstilstandslinien fra 1949, som faktisk blev delvist *ophævet* som skillelinie ved den israelske erobring i 1967. Betegnelsen "1967-grænsen" understøtter implicit en palæstinensiske narrativ om, at alt bag den grønne linie (dvs. hele Vestbredden inkl. Østjerusalem) er palæstinensisk territorium, hvor Israel ikke kan have nogen som helst legitimt krav. Det er derfor misvisende at anvende betegnelsen "grænse" uden at gøre det helt klart, at det netop var den arabiske side, der før 1967 *aldrig* har villet anerkende den grønne linie som en grænse.

- Side 26: 6-dages-krigen nævnes meget kort, og det nævnes, at Israel i juni 1967 tilføjede de arabiske stater et ydmygende nederlag, samt at Israel erobrede store landområder. Der er dog intet nævnt om baggrunden for krigen, og afsnittet kan derfor nemt give en læser uden forhåndskendskab et indtryk af, at der var tale om en helt uprovokeret israelsk aggression på forsvarsløse modstandere - hvilket absolut ikke var tilfældet.
- Side 28: Det nævnes, at 11 israelere blev taget som gidsler af terrorister fra Sorte September-gruppen, og at både gidsler og terrorister omkom under de tyske myndigheders forsøg på at befri gidslerne. Det er en meget vag beskrivelse, som giver et indtryk af, at alle gidslerne og alle terroristerne blev dræbt af de tyske myndigheder. Som læser bliver man altså ikke gjort klar over, at det trods alt var terroristerne, der dræbte alle de 11 gidsler, og at det kun var 5 ud af de 8 terrorister, der blev dræbt.
- Side 29: Det nævnes, at brugen af ordet "Holocaust" som begreb skulle have vundet udbredelse som udtryk for udrensninger af andre etniske grupper, og altså ikke kun udrensningen og det systematiske folkedrab af jøder under 2. verdenskrig. Jeg er dog ikke bekendt med, at det skulle være tilfældet, så den oplysning undrer mig meget. Derudover virker det for mig, som om der går inflation i anvendelsen af begrebet "Holocaust", hvis man anerkender brugen af det samme begreb for forfølgelse af andre folkeslag, som – uanset den store alvor af disse forfølgelser – i sammenligning trods alt er størrelsesordener mindre alvorlige end det absolut største og mest velorganiserede folkedrab i verdenshistorien. Det er ikke direkte Holocaust-fornægtelse, men det er i hvert fald Holocaust-*devaluering* - og det bør en lærebog i bl.a. historie absolut ikke medvirke til.
- Side 44: Det nævnes, at både jøder og muslimer i den vedvarende konflikt har anvendt forskellige former for terror som middel til at opnå bestemte mål. Denne kommentar indebærer allerede her en *moralsk ækvivalering* af de to sider, som om begge parter er lige gode om det. Uden en samtidig beskrivelse både af hyppigheden af terrorhandlinger og af de fremherskende holdninger i civilsamfundet til terror er også det vildledende. Se mere om dette i de afsluttende kommentarer til sidst i bogkritikken om ikke-berørte væsentlige emner.
- Side 44-46: Der er afsat mere end 1 side til eksempler på jødisk terror – og mere end 1½ side, hvis billedet på side 46 regnes med, og der er anført specifikke eksempler. Til sammenligning er der afsat lidt mindre end ½ side til muslimsk terror, og *uden* specifikke

eksempler eller billeder. Dette er udtryk for en manglende balance imellem de to sider; specielt når det reelle omfang af jødisk, hhv. muslimsk/palæstinensisk terror – hvor den muslimsk/palæstinensiske terror jo er størrelsesordener større – tages med i betragtning. Det med den markante forskel fsva. konkrete eksempler uddybes under de følgende punkter til s. 44-45, hhv. til s. 46.

- Side 44-45: For så vidt jødisk terror er der nævnt specifikke terrorhandlinger med præcise angivelser af antal døde og sårede. Eksemplerne omfatter mest eksempler fra før Israels oprettelse, men også Hebron moske-massakren i 1994 med navns nævnelse af terroristen. Dette er i stærk kontrast til hvad og hvor lidt der skrives om muslimsk terror; se kommentar til s. 46 nedenfor.
- Side 45-46: Den israelske sikkerhedsbarriere beskrives også, og det nævnes, at muren af nogen betragtes som statsterrorisme. Da dette er skrevet netop i bogens afsnit om jødisk terror, bliver sikkerhedsbarrieren dermed præsenteret for læserne som en terrorhandling. Sikkerhedsbarrieren betegnes godt nok som hegn i brødteksten så længe den israelske synsvinkel beskrives. Men i bogens illustration (s. 46) er der vist en delstrækning med en mur, og billedteksten beskriver samtidig, at "...muren slynger sig ca. 800 km igennem landskabet". Den betegnes altså som en "mur" i billedteksten, selv om ca. 95 % af barrieren kun består af hegn. I billedteksten sammenlignes denne – i denne kontekst angiveligt ca. 800 km lange - "mur" samtidig med Berlinmuren med alle de negative associationer, som dette uundgåeligt skaber. For en balanceret fremstilling burde det sidste ikke stå alene ved billedteksten, men i stedet være placeret i brødteksten nederst s. 45 sammen med oplysningen om, at muren har medført et markant fald i antallet af selvmordsbombere – eller alternativt burde oplysningen om markant færre selvmordsbombere også stå i billedteksten. Det er trods alt billederne og illustrationerne, som fanger øjnene mest.
I øvrigt tankevækkende, at en barriere, som blev etableret netop for at beskytte israelere imod muslimsk/palæstinensisk terrorisme, bliver beskrevet i et afsnit om jødisk terrorisme – udelukkende fordi det bliver nævnt, at kritikere af sikkerhedsbarrieren betragter det som statsterrorisme. Sikkerhedsbarrieren medfører – helt åbenlyst og uden diskussion – væsentlige gener og negative virkninger for den civile palæstinensiske befolkning på Vestbredden, men der er meget langt fra gener og negative virkninger og til at "sprede frygt og utryghed" (jf. at det – som det er anført i bogen, se s. 39 – er målet med terror i alle de gængse definitioner af terror), så det er simpelthen langt ude i et afsnit om *jødisk* terror at bruge så meget spaltepads på en anti-terror-foranstaltning. (Hvis sikkerhedsbarrieren overhovedet skulle nævnes i forbindelse med terror, så ville jeg tværtimod nævne den under afsnittet om muslimsk terror, og som et eksempel på, at reaktionerne på muslimsk terror kan medføre væsentlige gener for den palæstinensiske civilbefolkning selv.)
Teksten om sikkerhedsbarrieren beskriver også "den grønne linie" som en "grænse" (jf. kommentarerne til s. 26 om det samme), og Vestbredden betegnes som "palæstinensisk", selv om grænser og hvad der ender med at blive palæstinensisk netop skal fastlægges ved forhandlinger. Teksten i bogen foregriber dermed resultaterne fra fredsforhandlinger.

- Side 46: For så vidt muslimsk terror er der afsat lidt mindre end ½ side til muslimsk terror. Der er anført generelt korrekte oplysninger om at "mange civile jøder" er blevet slået ihjel, men i modsætning til beskrivelsen af jødisk terror er der intet specifikt, så det kan ikke sættes i perspektiv ift. de lige før nævnte helt konkrete tal for de relativt få eksempler på jødisk terror. Dvs. der er ikke anført nogen specifikke terrorhandlinger, og der er heller ikke nogen specifikke tal for døde og sårede. Ingen perspektivering! Man kunne f.eks. have nævnt antallet af terrorangreb og antallet af døde (1.137) og sårede (8.341) israelere under den anden intifada. Man kunne også have nævnt nogle konkrete terrorhandlinger, såsom Hebron-massakren i 1929 (hvor 67 jøder blev dræbt og resten af byens jødiske befolkning måtte flygte) eller Påske-massakren i Netanya i 2002, hvor 30 blev dræbt og 140 blev såret.

I det sidste afsnit (dvs. de sidste 6 linier) på den halve side af side 46, der er afsat til muslimsk terror, nævnes det, at "Den palæstinensiske regering har flere gange startet intifadaer mod israelerne, når forhandlingerne er gået i hårdknude" samt at "Under en intifada bliver der begået systematiske terrorhandlinger, som skal få den israelske regering tilbage til forhandlingsbordet", og at terrorhandlingerne "Ifølge palæstinenserne rammer de (terrorhandlingerne – red.) kun "lovlige kombattanter", selv om der som regel også er civile ofre for angrebene".

På disse kun 6 linier er der både en sandsynlig fejl og en væsentlig misvisning tæt efter hinanden.

- Det virker umiddelbart meget besynderligt og utroværdigt, at den palæstinensiske regering/Fatah skulle have startet den anden intifada med det formål at få Israel tilbage til forhandlingsbordet, idet det var Yassir Arafat, som selv forlod forhandlingsbordet i Camp David-forhandlingerne i 2000 lige forud for starten på den anden intifada. Yassir Arafat kunne til hver en tid selv være gået tilbage til forhandlingsbordet. Det er derfor logisk, at det palæstinensiske motiv til at starte den anden intifada må have været noget andet.
 - Derudover er den afsluttende bemærkning om, at der under intifadaer kun rammes "lovlige kombattanter", selv om der "som regel ... også (er) civile ofre for angrebene" vildledende. Når det står som den afsluttende sætning i underkapitlet, giver det et indtryk af, at forfatterne anerkender palæstinenserens udsagn som en tilkendegivelse af, at de primært sigter efter en form for "lovlige" mål, og at civile ofre dermed kun er utilsigtede ofre – en form for "collateral damage". Det er endnu mere vildledende, når man bemærker kontrasten ift., at der i det foregående afsnit står, at palæstinensiske selvmordsbombere går *målrettet* efter at detonere deres bomber på steder, hvor der er *mange civile tæt forsamlet* og at der er eksempler på terrorangreb, hvor *børn* er blevet dræbt *med overlæg*. Så igen virker det – pga. de afsluttende kommentarer – som om de palæstinensiske terrorangreb imod civile nedtones og endda delvist retfærdiggøres. Læserens fokus bliver i hvert fald til allersidst drejet væk fra de målrettede angreb på civile og over imod - angiveligt - utilsigtede civile tab.
- S. 47-53: Siderne beskriver religionens rolle i konflikten; hhv. jødisk og muslimsk. Der er afsat 1 side til at beskrive tekster i jødiske hellige skrifter, hvor jødedommens ret til det

hellige land er forankret. En kontant gammel religiøs tekst - uden yderligere bemærkninger, vurderinger eller perspektiveringer til dagens jødedom.

Overfor det er der 5 sider, hvor der er beskrevet forskellige tekster i muslimske hellige skrifter, hvor nogle godt nok retfærdiggør vold under visse betingelser, men hvor der samtidig beskrives, at der er andre tekster og at de muslimske tekster derfor også kan fortolkes mere fredeligt. I de sidste afsnit beskrives det endda, at muslimers terrorhandlinger i mange tilfælde skyldes "dybe frustrationer", hvor "islam mere bliver brugt som trøst end som egentlig motivationsfaktor". Altså undskyldende og forstående ift. palæstinensisk terror, i direkte modsætning til den manglende perspektivering af jødiske religiøse tekster.

Endelig – og meget væsentligt – så nævnes der intet om generel praksis i hhv. jødedom og islam ift. reel anvendelse af vold. Dvs. at på trods af al denne tekst bliver den reelle betydning i virkelighedens verden af de forskellige tekster ikke gjort klar. For udenforstående ift. en religion er det trods alt kun af akademisk interesse, hvad der står i religionens hellige skrifter; det absolut væsentlige for udenforstående er derimod, hvordan medlemmer af et trossamfund i praksis agerer i forhold til udenforstående.

- S. 61: Det er anført, at sekulære jøder i begyndelsen af det 20. århundrede begyndte "at ankomme til Palæstina, som landet hed på daværende tidspunkt." Her er igen tale om en lille implicit historieforskning. Formuleringen "*som landet hed på daværende tidspunkt*" skaber igen et indtryk af, at der historisk set fandtes et land med navnet Palæstina, hvor der på det tidspunkt (i begyndelsen af det 20. århundrede – dvs. før 1. verdenskrig) i realiteten blot var tale om en (primært europæisk) betegnelse for et ikke præcist defineret sydligt delområde i en provins i det osmanniske imperium.
- Side 63-64: Det er anført, at Israels jødiske befolkning i begyndelsen af 1950'erne næsten blev fordoblet, fordi der kom en helt ny type indvandrere til Israel i form af 750.000 sefardiske jøder fra Nordafrika og Mellemøsten. Set isoleret er det faktisk korrekt, men med den beskrivelse fremstår det, som om disse jøder helt frivilligt udvandrede fra deres oprindelseslande til Israel.
I realiteten blev disse mennesker fordrevet og måtte flygte fra deres hidtidige hjemlande – og mange fik deres ejendom beslaglagt - fordi jøder efter staten Israels oprettelse ikke længere blev accepteret i de muslimske, arabiske lande, selv om de havde boet der i generationer. Der var altså tale om en flytningestrøm modsatrettet de palæstinensiske arabere - og endda af ca. samme størrelsesorden. I praksis skete der dermed stort set en befolkningsudveksling imellem Israel og de arabiske lande - på samme måde, som det i øvrigt skete i adskillige andre tilfælde i løbet af det 20. århundrede, f.eks. ved fredsslutningerne både efter 1. verdenskrig og efter 2. verdenskrig og imellem Indien og Pakistan.
Denne historiske kendsgerning – og denne meget store gruppe jødiske flygtninge – overses normalt, når man i vore dage taler om at give retfærdighed til flygtninge og deres efterkommere i Mellemøstkonflikten.
- Side 65-66: Det beskrives, at nationalreligiøse bosættere fik en dominerende rolle efter krigen i 1967, og at en lille gruppe af dem i 1968 tog til Hebron og etablerede bosættelsen

Kiryat Arba. Dette er faktisk korrekt for så vidt angår bosættelsen i Hebron, men det giver ikke et retvisende helhedsbillede, da der mangler anden, relevant baggrundsinformation.

- Der er f.eks. ingen information i bogen om den massakre, der i 1929 medførte, at Hebrons jødiske befolkning måtte flygte og forlade deres ejendomme, hvor de havde boet i generationer, og at bosætterne derfor reelt kun vendte tilbage til et område, hvorfra jøder var blevet fordrevet kun 39 år tidligere.
- Der er heller ikke nogen information om, at Hebron er jødedommens næsthelligste by med Patriarkernes Grav. (Til sammenligning er det tydeligt nævnt allerede på side 10, at Jerusalem er den tredje helligste by i Islam.)

Begge dele må betragtes som væsentlig baggrundsinformation, og burde derfor være anført i sammenhængen for at give et retvisende helhedsbillede - men det er vist ikke anført nogen som helst steder i bogen overhovedet!

- For så vidt angår motiverne for bosættelser alle andre steder end ved Hebron, så viser selv en hurtig Google-søgning, at der – for de fleste andre bosættelser på nær Kiryat Arba ved Hebron – var en lang række forskellige motiver, herunder både sekulære, politiske og strategiske. Det er derfor ikke retvisende at fremstille det, som om bosættelserne generelt primært var religiøst motiverede.

- Side 85: Det er anført, at slagordet om "et land uden et folk til et folk uden land" skulle være en myte. Det er selvfølgelig åbenlyst rigtigt, at det, som senere blev mandatområdet Palæstina, ikke var totalt mennesketomt hverken i 1914, (som er det årstal, som de anførte befolkningstal er gældende for, og hvor en stor del af det relativt lave antal mennesker i området endda var bosiddende i byer,) eller i midten eller slutningen af det 19. århundrede, hvor slagordet opstod. Men det har heller aldrig været påstanden, at det var et totalt ubeboet område; det var kun en konstatering af, at området i sidste halvdel af det 19. århundrede var et *meget* tyndt befolket og forsømt område, hvor der uden problemer ville kunne være plads til mange flere, hvis landet blot blev kultiveret og der blev skabt vækst. Dette kan endvidere ses i sammenhæng med Palæstinamandatets bestemmelser om, at "*state land og waste land*" skulle stilles til rådighed for den jødiske indvandring (jf. kommentarerne ovenfor til side 20-22 om Balfour-erklæringen, San Remo-traktaten og Palæstina-mandatet).
- Side 85-86: Det er anført, at der "i det traditionelle palæstinensiske samfund" begyndte at blive dannet en "palæstinensisk identitet" iblandt de mennesker, der boede i området, selv om det *samtidig* er anført, at de på det tidspunkt var borgere i det osmanniske rige i det område, der blev betegnet som Sydsyrien. Dvs. at der henvises til perioden først i 1900-tallet, hvor området stadig var en del af det osmanniske imperium og absolut før mandatområdet Palæstina blev defineret i 1922. Her er der igen (ligesom på side 21-24) tale om historieforskning, idet der iblandt den almindelige befolkning allerhøjst var tale om en *arabisk* identitet, men - på det tidspunkt - absolut ikke en selvstændig *palæstinensisk* identitet. Den blev først skabt langt senere i løbet af 1960'erne, hvor PLO blev dannet (jf. kommentarerne til s. 21-24).
- Side 106: Det nævnes, at jøderne udråbte staten Israel, da Storbritannien trak sine sidste tropper ud i maj 1948, og at den efterfølgende 1948-krig (egl. 1948-1949) aldrig blev

afsluttet med en fredsftale. Dette er faktisk korrekt, men igen er udeladelserne meget sigende; det er ikke nævnt, at det var de omkringliggende arabiske lande, der startede krigen og endda med det erklærede formål at udslette den jødiske stat, og det er heller ikke nævnt, at der ikke blev sluttet fred, fordi de arabiske lande ikke ville anerkende Israel. Begge forhold er meget væsentlige som baggrundsviden, og det er derfor decideret misvisende, når dette udelades.

- Side 107: I omtalen af 6-dages-krigen er det blot nævnt, at Israel erobrede store arabiske landområder, men også her er der – ligesom på side 26, jf. kommentar ovenfor – intet nævnt om baggrunden for krigen. Også dette afsnit kan derfor nemt give en læser et indtryk af, at der var tale om en uprovokeret israelsk aggression på en forsvarsløs modstander, hvilket – som også nævnt ovenfor for side 26 – absolut ikke var tilfældet. Når den slags væsentlige informationer direkte udelades i undervisningsmateriale, er det decideret misvisende.
- Side 110: Det er anført, at FN's Generalforsamling i 1974 anerkendte PLO som formel repræsentant for alle palæstinensere, og at FN samtidig anerkendte palæstinenserens ret til at vende tilbage til de områder, som de var flygtet fra i krigene i 1948-49 og 1967. Når der ikke er anført andet, kan det – specielt af skole- og gymnasie-elever - nemt opfattes som om det sidste er en folkeretsligt bindende anerkendelse, som Israel dermed ville være forpligtet af. FN's generalforsamling kan imidlertid ikke vedtage folkeretsligt bindende resolutioner – det er kun FN's Sikkerhedsråd, der kan det – så det burde være gjort meget tydeligt, at FN's anerkendelse af retten til tilbagevenden ikke var folkeretsligt bindende men kun en politisk tilkendegivelse.
- Side 111: Det er anført, at Israel pga. den palæstinensiske intifada var "ved at blive modnet til at foretage indrømmelser". Med den formulering fremstår det for læseren, som om Israel slet ikke har været klar til at forhandle fred tidligere. Dette er slet og ret misvisende, idet Israel generelt har søgt fredsftaler og anerkendelse med sine naboer, når det overhovedet har været muligt. På side 107 kan man f.eks. se, at Israel bl.a. var parat til at forhandle fred og sikre grænser i 1967 og på s. 110-111 kan man se, at Israel sluttede fred med Ægypten i 1978-79 med en fuldstændig tilbagetrækning fra Sinai-halvøen.
- Side 113: Her er det anført, at betydelige skridt i fredsprocessen blev hindret af, at præsident Bush i 2002 ikke ville lægge et stort pres på Israel. Igen er den implicite påstand, at det er Israel, der er den eneste hindring for at opnå en endelig aftale. Og igen er der intet om palæstinenserens rolle og andel i at der ikke kan opnås en aftale – og heller intet om at der ikke er blevet lagt pres på dem. Fremstillingen er dermed ensidigt negativ overfor Israel.
- Side 123: Det omtales øverst på siden, at "det formelt sekulære Fatah ... fortsat taler om fredsdialog med israelerne". Dette er formelt set rigtigt i nogle udtalelser – primært på engelsk og rettet imod vestlige donorlande – men der er også en anden virkelighed, hvor udtalelser på arabisk målrettet deres egen befolkning absolut ikke er fredelige. Fra israelsk

side vil mange mene, at dette faktisk er afgørende for forståelsen af, hvorfor der endnu ikke er fred.

- Side 123: Det er anført, at mange (palæstinensiske vælgere – red.) ”anklagede Fatah for at være korrupt, med en påstand om at udenlandske bistandsmidler var endt i private lommer”. Når det kun er anført som en påstand, kan det nemt opfattes, som om det ikke er rigtigt, eller som om der i hvert fald er betydelig tvivl om det. Men det kræver ikke særlig meget Google-research at finde ud af, at det ikke blot var en påstand, og at der er særdeles meget om den snak. Når det ikke gøres klart, at påstanden var og er velbegrunderet, så fremstiller det det palæstinensiske Fatah-regime som bedre end det er.

Side 123: Det er beskrevet, at Hamas – efter valget i januar 2006 – tog magten i Gazastriben og dannede regering. Det er meget kort, og det lyder fredeligt, faktisk nærmest demokratisk at de ”dannede regering”. Virkeligheden var bl.a., at det var en voldelig magtovertagelse i juni 2007 (dvs. knap 1½ år efter valget), hvor mange blev dræbt, og hvor Fatah blev fordrevet fra Gazastriben. Når det ikke gøres klart, så fremstiller det det palæstinensiske Hamas-regime i Gaza som bedre end det er.

- Side 123-124: Det beskrives, at israelerne i 2007 indledte en blokade af Gazastriben og at motivet var at underminere og vælte Hamas-regeringen. Her - på bare 2 liner – skrives det til himlen, at der er tale om mangelfuld og ensidig information.
 - Pkt. 1: Gazastriben har også en grænse imod Ægypten, så Israel kan ikke ensidigt gennemføre en blokade; Ægypten må også være med i det – og har da også blokeret sin grænse til Gaza.
 - Pkt. 2: Der er ikke tale om en ”blokade” på land på grænsen til Israel, men kun om en ”embargo” med henblik på at hindre våben og materialer til våbenproduktion i at komme ind til Gazastriben, mens varetransport med almindelige varer inspiceres, men stadig kan passere grænsen til Israel – og hvis man først erkender den væsentlige forskel, så er det næste naturlige spørgsmål jo hvad Hamas m.fl. i Gazastriben ville bruge våben til.
 - Pkt. 3: Der anføres som en konstateret kendsgerning – og helt uden at nævne andre muligheder eller israelske (eller ægyptiske) interesser – en påstand om, at motivet for embargoen skulle være at vælte Hamas-regimet. Det er muligt, og endda sandsynligt, at det var en del af motivet for embargoen – og Israel ville i hvert fald ikke have haft noget imod det, hvis Hamas-regimet var blevet væltet. Men i en kompliceret konflikt med mange parter kan der være mange forskellige motiver, og Israel kan have haft flere andre motiver, såsom at beskytte sin egen civilbefolkning. Så her ville en *balanceret* fremstilling som absolut minimum forde, at et andet muligt og sandsynligt motiv om at beskytte sin egen civilbefolkning tæt ved Gaza imod terrorangreb, herunder raketangreb, *også* blev nævnt som en alternativ mulighed. Dvs. her er motivfortolkningen igen en ensidig og overfor Israel mistænkeliggørende og negativ påstået intention.

Side 124: Umiddelbart derefter nævnes raketangreb fra Gazastriben godt nok, men på en undskyldende måde, og som om det burde være næsten uden betydning. F.eks. anføres det

allerførst som en "reaktion" på embargoen. Men hvis raketangrebene, som startede allerede i 2005, da Israel trak sig ud af Gaza-striben (og faktisk endnu tidligere, idet raketangrebene startede helt tilbage i 2001), virkelig skulle være en reaktion på embargoen, så må Hamas være rigtig gode til at spå om fremtiden, når raketangrebene (altså *re*-aktionen) kom før embargoen, som startede i 2007 (og som iflg. påstanden jo var den udløsende *aktion*.) Det burde være åbenlyst for alle og enhver, at raketangrebene ikke kan være en reaktion på noget, der først blev indført længe efter at raketangrebene startede.

Det anføres også, at Qassam-raketterne er hjemmelavede, hvilket skaber et indtryk af noget, som ikke kan være så farligt. Men selv om det er en simpel raket lavet af stålrør og fyldt med sprængstof, og selv om deres præcision (heldigvis) er meget lav, er de ikke desto mindre farlige, og de er dermed stadig et middel til at skabe frygt og terror i det område, hvor de kan slå ned. Og endelig fremstilles Hamas til sidst nærmest som en fredelig og moderat forhandlingspartner, fordi de til sidst – da de kom under et for stort militært pres fra Israel – prøvede at standse raketangrebene, men at andre palæstinensiske grupper da ikke ville lytte til dem.

- Side 125-127: Det er påfaldende, at jødisk minoritets-radikalisme her i bogen fylder mere (3 sider) end palæstinensisk radikalisme (side 124, dvs. 1 side), og det på trods af at den palæstinensiske radikalisme både er meget mere udbredt og meget mere voldelig. Igen et ensidigt og negativt fokus overfor Israel på samme måde, som det også er kommenteret ifm. side 44-46.
- Side 126: I dette kapitel om radikalisme sættes der et meget stort fokus og meget konkret på alt hvad israelske jøder kan kritiseres for, uden et tilsvarende fokus på palæstinensisk ansvar. Det ses f.eks. af, at Hebron moske-massakren i 1994 og Rabin-mordet i 1995 (og ja, de blev begge begået af ekstremistiske jøder, hvilket ingen benægter) beskrives meget detaljeret. På den anden side er der ikke tilsvarende nævnt nogen specifikke palæstinensiske massakrer og terrorangreb imod israelere; og faktisk er der her nærmest heller ikke nogen generel omtale af det. Hvis der skulle have været balance i bogen i dette kapitel, burde f.eks. Pass-over-massakren i Netanya (2002, med 30 dræbte og 140 sårede) og/eller antallet af israelske bombeofre (i alt ca. 1.137 dræbte og 8.341 sårede) ved den anden intifada være nævnt. Igen er der den samme ensidige fremstilling – som også blev kommenteret på side 44-46.
I forbindelse med radikalisme er det i øvrigt også væsentligt at vurdere, hvordan hhv. det israelske og det palæstinensiske civilsamfund og regeringer/regimer forholder sig til terrorhandlinger, men det bliver end ikke berørt. Her er det f.eks. vigtigt at vide, at stort set hele det israelske civilsamfund såvel som de israelske myndigheder tog klart og utvetydigt afstand fra Hebron moske-massakren (og selvfølgelig også på Rabin-mordet). Der tegner sig til gengæld et noget andet billede, hvis man ser på hvordan både store dele af de palæstinensiske civilsamfund såvel som de palæstinensiske regimer forholder sig til palæstinensiske terrorangreb.
- 129-132 Der er gengivet et tekstafsnit fra den radikale rabbiner Meir Kahane, og der er gengivet en tale fra Hamas-lederen Khaled Meshal. Så langt er det en balanceret fremstilling. Men derudover er forskellene markante.

Der er – helt berettiget - stillet kritiske elevspørgsmål til Meir Kahanes tekst og om ham som person. Men overfor det står, at der ikke er nogen tilsvarende spørgsmål om Khaled Meshal. Bogens overdrevne fokus på Meir Kahane ift. Khaled Meshal bliver endnu tydeligere, når man ser, at Meir Kahane er beskrevet mere uddybende på s. 126, mens der ikke er en tilsvarende fokusering på Khaled Meshal; han er kun beskrevet en passant på mindre end én linie i teksten lige over hans tale. Dette skævvredne fokus er så meget desto mere bemærkelsesværdigt, eftersom Meir Kahane er en afdød tidligere leder for en marginaliseret jødisk organisation, mens Khaled Meshal er leder af Hamas og dermed er en nulevende person med magt og indflydelse.

Selv hvis alt dette blev balanceret med en beskrivelse af Khaled Meshal og tilsvarende kritisk elevspørgsmål om hans tale og om ham som person, så ville der stadig være tale om en ikke-retvisende *moralsk ækvivalering* imellem den israelske og den palæstinensiske side, så længe de to personer blot stilles op overfor hinanden uden videre. Det ville f.eks. være på sin plads med et sidste elev-spørgsmål vedr. både Meir Kahane og Khaled Meshal, som f.eks. "Hvad det siger om det israelske, hhv. det palæstinensiske samfund, at Meir Kahanes organisation er så marginaliseret, at den er blevet forbudt i Israel (jf. s. 126), mens Khaled Meshals organisation Hamas sidder ved magten i Gaza-striben?"

- Side 142: Det er nævnt, at det er et problem, at ingen udefra lægger pres på Israel. Det vil folk i Israel formentlig ikke være enige i, idet de oplever et konstant pres og en konstant kritik fra omverdenen. Men mere tankevækkende er det, at der end ikke nævnes noget om, at der reelt ikke lægges pres på den palæstinensiske side. Der skal to parter til at slutte fred, og der er nogen, der vil mene, at den palæstinensiske sides modvilje imod Israel er den reelle hindring – eller i hvert fald én væsentlig hindring – for en fredelig løsning. Men dette modsatte synspunkt – altså at palæstinenserne manglende forhandlingsvilje kunne være årsagen (eller i hvert fald en af årsagerne) for den fortsatte konflikt – er reelt ikke præsenteret i bogen.

Så når der udelukkende peges på et manglende pres på Israel som den *eneste* årsag til at der ikke er fundet en fredelig løsning, ligger der i bogen en implicit antagelse om, at det er Israel, der er den reelle og væsentligste hindring for at finde en løsning.

Derfor er det i denne sammenhæng også særdeles relevant at vide, at palæstinenserne i 2000 afviste at forhandle om et konkret og generøst tilbud fra Ehud Barak, og også at palæstinenserne i 2008 afviste et andet og endnu mere generøst tilbud fra Ehud Olmert. I begge tilfælde ville de (med land swaps for store bebyggelser) have fået stort set alle deres angivelige territoriale krav opfyldt. Det er ligeledes relevant at vide, at palæstinenserne ofte har stillet forhåndsbetinger om væsentlige indrømmelser og/eller garantier for et bestemt forhandlingsresultat for i det hele taget at ville møde op og *påbegynde* forhandlinger.

Med det perspektiv kunne man tværtimod hævde, at årsagen til den manglende fredsproces er, at der ikke er blevet lagt pres på palæstinenserne. Men disse to meget konkrete tilbud er end ikke omtalt i bogen – og det endda i en bog, som iflg. sit eget forord har det som sit erklærede mål "at balancere og præsentere de forskellige holdninger og synspunkter objektivt og ligeværdigt" og at lægge "vægt på solid baggrundsviden".

Væsentlige men i bogen udeladte emner for forståelse af konflikten:

Ovenstående er en punkt-for-punkt gennemgang af de forhold, som *forfatterne* har valgt at bringe i bogen, og hvor jeg i denne kritik har fokuseret på ensidig diskurs og på de udeladelser, som er relevante for de enkelte punkter, og som alt i alt resulterer i et misvisende helhedsbillede.

Derudover er der selvfølgelig andre forhold, som *israelere* ville lægge vægt betydelig vægt på, og som derfor også bør være behandlet i en bog, som vil give en balanceret fremstilling af den israelsk-palæstinensiske konflikt, men som end ikke er berørt i bogen. Disse punkter nævnes kort herunder.

- Den generelle holdning i civilsamfundet og i regeringen/regimerne i hhv. Israel og de palæstinensiske selvstyreområder (Vestbredden og Gaza) til anvendelse af terror og til terrorister fra "ens egen lejr".
 - Når der er eksempler på israelsk/jødisk terror, er der en klar og utvetydig fordømmelse af og afstandtagen fra terrorhandlingen og terroristen. Ved Hebron moske-massakren i 1994 tog stort set hele det israelske civilsamfund såvel som de israelske myndigheder klart og utvetydigt afstand fra det.
 - Over for det står holdningerne i dels det palæstinensiske selvstyre og dels ved Hamas samt i store dele af det palæstinensiske civilsamfund, hvor palæstinensiske/muslimske terrorister idoliseres som helte eller som martyrer både af Fatah og af Hamas.

Dette kommer til udtryk på mange måder:

 - såsom at det palæstinensiske selvstyre udbetaler pensioner til "military martyrs", dvs. dem, der bliver dømt for terrorhandlinger imod israelere, og til terroristers efterladte, hvis terroristerne omkommer ifm. med deres terrorhandlinger. Dvs. at det palæstinensiske selvstyre giver et direkte økonomisk incitament til at begå terrorhandlinger. (Dette er bl.a. baggrunden for, at USA (med "the Taylor Force Act") og senest også Holland og Belgien ikke længere vil yde økonomisk støtte til det palæstinensiske selvstyre, så længe de belønner terrorister.)
 - Eller ved at gader, pladser, skoler og sommerlejre navngives efter kendte terrorister (som f.eks. Dalal Mughrabi, der stod bag Coastal Road massakren i 1978, hvor 38 israelere blev dræbt, heraf 13 børn)
 - Eller ved at lokale palæstinensiske NGO'er også forherliger terrorister og fremstiller dem som forbilleder (eller rollemodeller); se f.eks. dette link: <http://www.um.dk/da/nyheder-fra-udenrigsministeriet/NewsDisplayPage/?newsID=4581CF05-DD68-45BB-8FB0-B28AA0A4F1D0>
 - Eller ved at der ofte er offentlige og udbredte markeringer af glæde i palæstinensiske kredse, når der er nyheder om vellykkede terrorhandlinger imod israelere.
- Den betydelige forskel i praksis fsva. anvendelse af terror. De holdningsmæssige forskelle beskrevet ovenfor afspejler sig også i form af, at jødisk terror trods alt er et relativt sjældent fænomen, som overvejende er blevet bekæmpet af Israel lige fra 1948 til i dag,

mens palæstinensisk/arabisk terror er en meget mere systematisk aktivitet og bevidst strategi fra samtlige palæstinensisk-arabiske ledere fra Nebi Musa-optøjerne i april 1920 og op til selvstyrets lovprisning og finansiering af terrorangreb imod jøder i dag.

- På palæstinensisk side holdes konflikten og hadet til Israel vedlige igennem uddannelsessystemet og igennem påvirkning af børn og unge. F.eks. i skolesystemet (som i øvrigt i stor stil finansieres af vestlige donorlande igennem UNRWA), hvor de palæstinensiske krav på hele mandatområdet Palæstina fastholdes (jf. beskrivelse lige nedenfor), igennem børnehaver og sommerlejre for børn samt igennem børneudsendelser, hvor kamp og terror imod israelere glorificeres på mange forskellige måder. Det er formentlig specielt udpræget i Gaza, hvor Hamas har magten, men finder mig bekendt også sted i større stil på Vestbredden, hvor Fatah har magten.
- Fra palæstinensisk side fastholder man på forskellige måder palæstinensisk krav på hele mandatområdet Palæstina som palæstinensisk; dvs. ikke blot Vestbredden men også selve Israel.
 - Dette kommer bl.a. til udtryk ved at israelske byer som Beer Sheva, Tel Aviv, Tiberias og Haifa fra palæstinensisk side i mange sammenhænge omtales som palæstinensiske byer,
 - Ved slagord såsom "Between the River (dvs. Jordanfloden) and the Sea (dvs. Middelhavet), Palestine shall be free", dvs. Et område, der omfatter selve Israel
 - Ved kortmateriale i skolebøger, der viser hele det oprindelige mandatområdet Palæstina som Palæstina; dvs. helt uden Israel
 - Eller ved logoer og symboler udformet som ret kort over mandatområdet Palæstina med et palæstinensisk flag tegnet henover hele området.
- I forhold til de centrale diskussioner om retten til Jerusalem og om ret til områder på Vestbredden til bosættelser vil man – fra israelsk side – fremføre,
 - at Jerusalem og Vestbredden var en del af mandatområdet Palæstina, hvor det jødiske hjemland skulle være,
 - at alle jøder på Vestbredden og i Østjerusalem blev fordrevet og måtte flygte fra Vestbredden og fra Østjerusalem ved krigen i 1948-49,
 - og at man derfor ikke pr. automatik kan betragte Østjerusalem og hele Vestbredden som palæstinensisk, blot fordi der ikke var nogen jøder der i perioden 1949-1967.
 - Man vil fra israelsk side også fremføre, at hele Jerusalem frem til 1948 havde en jødisk majoritet,
 - og at nogle af de store bosættelser, der i dag betegnes som ulovlige, blev lovligt etableret på lovligt købt jord længe før 1948. F.eks. Gush Etzion.Dette indebærer – ud fra en israelsk synsvinkel – også, at når man fra det internationale samfunds side betegner Vestbredden og Østjerusalem som palæstinensisk område, fordi det i perioden 1949-1967 under arabisk (jordansk) besættelse var helt uden en jødisk befolkning, så accepterer man dermed resultaterne af en etnisk udrensning. Dette i modsætning til Israel, hvor et stort antal

arabere forblev og fik lov til at blive i det område, der efter krigen i 1948-49 blev til Israel.

- Det sidste – og nok det allervigtigst – af de ikke-berørte punkter: Den israelsk-arabiske konflikt er også berørt i bogen flere forskellige steder, men den meget store *sammenkædning* imellem den israelsk-palæstinensiske konflikt på den ene side og den overordnede israelsk-arabiske konflikt på den anden side fremgår stort set ikke af bogen. Det er kun antydnet en lille smule i kapitlet "Nyt kaos i Mellemøsten" (s. 133-142) om det arabiske forår, hvor det med en enkelt sætning på s. 140 er nævnt, at "Israel har siden sin oprettelse i 1948 været omgivet af lande, der havde det som deres erklærede mål at udslutte landet."

Dette på trods af, at det må betragtes som helt centralt for forståelsen af den israelsk-palæstinensiske konflikt, at den israelsk-palæstinensiske konflikt er blevet – og fortsat bliver – holdt i live og næret af mange arabiske lande, der bruger palæstinenserne som et middel imod Israel i den israelsk-arabiske konflikt. (Eller egl. den israelsk-muslimske konflikt, for det ikke-arabiske shia-muslimske Iran spiller også en stor rolle her.) Der er således nærmest intet beskrevet i bogen om arabiske landes støtte til forskellige palæstinensiske terrororganisationer for at holde den israelsk-palæstinensiske konflikt ved lige.

Betydningen af dette er selvfølgelig, at det derfor er nærmest umuligt at skabe og opretholde en troværdig og stabil fredsftale imellem Israel og palæstinenserne, så længe flere af de omkringliggende arabiske/muslimske lande ikke anerkender Israels ret til at eksistere og så længe de fortsætter med at "hælde benzin på bålet" ved at støtte radikale palæstinensiske terrororganisationer.

Betydningen af denne sammenkædning kan simpelthen ikke undervurderes, og det er derfor et absolut "must" at adressere den i en hvilken som helst bog om den israelsk-palæstinensiske konflikt, hvis man – som denne bog – har som et mål at lave en balanceret fremstilling. Se f.eks. dette link: <https://www.nytimes.com/2019/01/16/opinion/israeli-palestinian-conflict-matti-friedman.html>

Jeg har ikke selv et detaljeret kendskab til alle de i dette afsnit nævnte ting, og kan derfor ikke selv stå på mål for, at alle disse oplysninger er 100 % korrekte. Men det er hævet over enhver tvivl, at alle disse synspunkter *fremføres* fra israelsk side ifm. diskussioner om den israelsk-palæstinensiske konflikt – og det endda med betydelig dokumentation. Så alene af den grund bør disse synspunkter som minimum også være præsenteret i en bog, der har det som sit eget erklærede mål at "balancere og præsentere de forskellige holdninger og synspunkter objektivt og ligeværdigt".

Det næste link herunder giver i øvrigt en god og koncentreret fremstilling af, hvordan en canadier med arabisk baggrund fra Libanon ser på den israelsk-palæstinensiske og den israelsk-arabiske konflikt. Prøv at bruge det som lakmus-test overfor bogen, hvis man vil vurdere, om den giver en balanceret fremstilling af konflikten! <https://blogs.timesofisrael.com/debunking-25-left-wing-and-arab-myths-from-a-left-wing-arab-perspective/>

Øvrige symptomatiske punkter vedr. bogens diskurs

De herunder nævnte punkter er stort set uden betydning ift. bogens primære emne, men de er eksempler på yderligere faktuelle fejl og systematiske skævvridninger, som er symptomatiske dels for bogens diskurs, dels dens mangel på nøjagtighed ift. historiske detaljer.

- Side 10: Det jødiske oprør i 132-135 (Bar Kokhba-oprøret) omtales som jødernes sidste, desperate oprør imod romerne. Forfatterne er formentlig ikke bekendte med, at der var flere endnu senere jødiske oprør, såsom oprøret imod den østromerske kejser Constantius Gallus i 351-352 og også oprøret så sent som i 614, hvor jødiske oprørshære - i alliance med de persiske Sassanider - gjorde oprør imod det Østromerske (eller Byzantinske) Kejserrige og endda erobrede Jerusalem. Det sidste viser, at jøder faktisk udgjorde en politisk og militær magtfaktor i området helt op til det 7. århundrede. Det er måske snarere dette sidste jødiske oprør imod den byzantinske kejser Heraclius, der bør betragtes som de sidste desperate forsøg på at opnå jødisk uafhængighed af det østromerske rige, mens Bar Kokhba-oprøret snarere burde betegnes som jødernes sidste *store* oprør imod romerne.
- Side 12: I billedteksten beskrives den romersk-katolske kirke som stor i Palæstina. Det er ikke klart, hvad forfatterne på dette sted betegner som "Palæstina", og hvad der skal til for at betegne en kirke som "stor". Men hvis man med Palæstina ikke tænker på Israel, men derimod på Vestbredden (Judæa og Samaria) og Gaza-striben, så fremgår det på bogens side 94, at ca. 1 % af befolkning i det område er kristne. Det kan man dårligt betegne som "stort". Det er i øvrigt ikke klart hvorfor den oplysning overhovedet skulle være relevant ift. bogens emne.
- Side 11+ side 14: Det er faktisk ret imponerende, at forfatterne kan beskrive jødedommens baggrund helt uden at nævne Moses eller Ægypten.
- Side 16-17: Det er nævnt i kapitlet om diasporaen, at romerne i år 70 nedkæmpede et jødisk oprør, og at jøderne blev fordrevet (- og at hovedparten flygtede først til Nordafrika og resten af Mellemøsten og siden til Europa). Det er selvfølgelig rigtigt, at det jødiske oprør i 66-73 blev slået ned med meget hård hånd af romerne. Men det med at romerne derefter fordrev jøderne (i betydningen stort set alle jøder) fra hele området er åbenlyst forkert; og hvis det i øvrigt havde været rigtigt, så ville der jo ikke have været nogen jøder tilbage til at udføre oprøret i år 132-135 (Bar Kokhba-oprøret), som endda er eksplicit omtalt på bogens side 10. (Jeg vil dog gerne medgive, at det er en almindeligt udbredt myte, at jøderne blev fordrevet allerede efter det første jødiske oprør. Men hvis man søger nærmere informationer om det, finder man hurtigt, at der efter år 70 i realiteten formentlig "kun" har været tale om henrettelser, korsfæstelser og salg til slaveri af et stort antal jødiske oprørere, og at det først var i år 135 efter Bar Kokhba-oprøret, at jøder generelt blev fordrevet – og da kun fra Jerusalem og Judæa-området, men ikke fra de øvrige dele af Palæstina - som romerne omdøbte området til ved samme lejlighed, jf. fodnoten i min kommentar til s. 14-16. Der var således stadig en meget stor jødisk befolkning i f.eks. Galilæa.)

- Side 17: Det er anført, at det næste storrige efter Romerrigets fald opstod i Mellemøsten i løbet af 600-tallet. Som det er skrevet, fremstår det, som om det muslimske kalifat opstod i et magttomrum efter Romerriget. Dette magttomrum var dog kun i Vesteuropa efter det vest-romerske riges fald, og det vest-romerske riges fald var i praksis uden betydning ift. dannelsen af det muslimske kalifat. Hvis læseren ikke på forhånd kender til, at Romerriget blev delt i 395, og at det kun var det Vestromerske Rige, der faldt i 476, så får man indtryk af, at der var et enormt magttomrum, hvor der i Mellemøsten og Sydvesteuropa stadig var en "lille detalje" tilbage i form af det Østromerske (eller Byzantinske) Rige – et rige, som faktisk eksisterede mere end 1.000 år efter Romerrigets deling, helt frem til Byzans blev endeligt erobret af Osmanerne i 1453.
- Side 19: Der omtales vest-europæiske jødisk udvandring til Amerika før 1. verdenskrig. Set ift. bogens emne med den israelsk-palæstinensiske konflikt vil det være mere relevant at omtale vest-europæiske jødisk udvandring til det, der senere blev mandatområdet Palæstina, i sidste halvdel af 1800-tallet og i starten af 1900-tallet før 1. verdenskrig, hvor området stadig hørte under det osmanniske imperium, men der er intet omtalt om det. (På side 18 er det kun meget kort omtalt, at der var en kraftig stigning i jødisk indvandring fra Rusland til Palæstina fra starten af 1880'erne.)
- Side 31-32: Det er nævnt, at Den første Intifada i 1987 havde fire væsentlige konsekvenser. Nr. 2 af disse konsekvenser bestod af tre punkter: At PLO's kamp var mislykket, at PLO's hovedkvarter lå i Tunis og at eksil-palæstinensere ikke havde formået at opnå indrømmelser. De tre nævnte punkter for konsekvens nr. 2 er for så vidt rigtige, men det er åbenlyst forkert, at de var en *konsekvens* af Intifadaen. Det var derimod blot *status* for PLO, allerede *før* Intifadaen. Placeringen af PLO's hovedkvarter i Tunis var i øvrigt en konsekvens af Libanon-krigen i 1982, hvor PLO blev fordrevet fra Libanon og i stedet etablerede sit hovedkvarter i Tunis allerede 5 år *før* Intifadaen.
- Side 38 + 41-44: Teksten på disse sider (vedrørende 11. september-terror-angrebet i USA, terrorangreb i Vesteuropa og tiltag imod det) er faktisk irrelevant ift. bogens erklærede emne om den israelsk-palæstinensiske konflikt. Jeg undrer mig derfor over formålet med disse sider ift. bogens emne. Efter at have læst siderne 41-44 for sig selv sidder jeg i øvrigt tilbage med et overordnet indtryk af, at forfatterne specielt på disse sider prøver at skabe forståelse hos læseren for, at terrorister snarere skal betragtes som frihedskæmpere. Det giver mig et indtryk af, at der delvist kan være et underliggende politisk motiv med det formål at skabe sympati for mennesker, der støtter terrorgrupper/modstandsbevægelser i andre lande. I sin aktuelle form tangerer det derfor at være et partsindlæg i en dansk og vesteuropæisk indenrigspolitisk debat, som ikke bør stå i en lærebog – og da slet ikke i en lærebog, der har det som sit eget erklærede mål at balancere og præsentere holdninger objektivt og ligeværdigt.
 - Side 41: Det er som afsluttende sætning i et kapitel anført, at et konkret manddrab på en soldat i civil ved et terror-angreb i maj 2013 i London "var en

reaktion på, at der er mange britiske soldater i muslimske lande". Det er iflg. citaterne helt rigtigt, at terroristerne begrundede deres angreb med det, men når det konkluderes så tydeligt til slut og ikke som et citat fra terroristerne, så fremstår det som en objektiv sandhed, og ikke blot som den terrorist-begrundelse, som det reelt kun var. Bogens forfattere gør sig dermed stort set til mikrofonholdere for terroristerne, og det fremstår, som om det retfærdiggør terrorangrebet.

- Side 43: Opgavespørgsmål med en implicit præmis, der retfærdiggør støtte til terrororganisationer. Der spørges, "om det er i orden, at man kan blive dømt for at samle penge ind til fredelige formål". Spørgsmålet indebærer med sin formulering en - implicit - accept af, at der i vurderingen af, om man skal kendes skyldig i at støtte terrororganisationer, skal lægges vægt på det, hvis indsamlerne blot hævder – og muligvis endda selv tror på – at pengene kun ville blive brugt til fredelige formål. Et mere neutralt spørgsmål ville være at formulere spørgsmålet ift. det, som de rent faktisk blev dømt for; dvs. om det er i orden, at man kan blive dømt for at støtte organisationer, som står på EU's terrorliste, eller om man bør frifindes for at bryde loven, blot fordi man hævder, at man kun samlede ind til støtte for ikke-voldelige del-aktiviteter ved de pågældende terrororganisationer. (I de konkrete tilfælde var der angiveligt tale om støtte til terror-organisationernes propaganda-aktiviteter – en radiostation til den columbianske FARC, hhv. til et trykkeri til den palæstinensiske terrororganisation PFLP.) Når forfatterne på den måde stiller spørgsmålet med udgangspunkt i hvordan de dømte selv retfærdiggjorde deres handlinger, så har forfatterne også her gjort sig til mikrofonholdere for de dømte. Det fremstår, som om bogens forfattere retfærdiggør, at man må give økonomisk støtte til terrororganisationer.

- Side 55: Et lille men væsentligt faktuel forhold. Det er anført, at det skulle være et "historisk aspekt" for en jødisk indbygger, at FN historisk set skulle have givet landområdet til jøderne efter 2. verdenskrig. Forfatterne gengiver her igen en palæstinensisk narrativ om at et arabisk land blev givet til jøderne efter 2. verdenskrig, og ser dermed - igen - helt bort fra San Remo-traktaten og Palæstinamandatet efter 1. verdenskrig, hvor landområdet eksplicit blev udpeget til et jødisk hjemland allerede efter 1. verdenskrig. Dette er formentlig det historiske aspekt, som en jødisk indbygger vil lægge vægt på ift. retten til landområdet.
- Side 106: Ifm. beskrivelsen af FN's delingsplan og Israels oprettelse nævnes det, at FN's delingsplan fra 1947 indebar en langt større jødisk andel af Palæstina end den forrige delingsplan fra Peel-kommissionen i 1937. Rent arealmæssigt er det korrekt, men den væsentligste arealmæssige forskel lå i, at den øde Negev-ørken i syd nu blev foreslået jødisk i stedet for arabisk. Ift. den praktiske værdi og anvendelighed af landarealerne var der dermed ikke den betydelige forskel til fordel for den jødiske side, som bogens formulering antyder.

- Side 107: Det forklares, at FN Sikkerhedsråds resolution 242 efter 6-dages-krigen i 1967 "nævnte også, at der skulle arbejdes for en retfærdig løsning for de palæstinensiske flygtninge".

Men når man nærlæser teksten, omtaler resolutionen rent faktisk ikke "palæstinensiske" flygtninge specifikt – og slet ikke i den betydning, som begrebet "palæstinensiske flygtninge" har fået i dag, hvor det i dag udelukkende opfattes som de arabiske flygtninge og deres efterkommere. Resolutionen bekræftede kun nødvendigheden af at opnå en retfærdig løsning "på flygtningeproblemet" generelt ("*2. Affirms further the necessity ... (b) for achieving a just settlement of the refugee problem;*"); dvs. ikke specifikt "for de palæstinensiske flygtninge". (Dette fremgår også af den danske oversættelse af resolutionen på side 114-115.) Det er igen kun en lille nuance, men mange små unøjagtigheder i samme retning summer op og kan give anledning til store misforståelser. Og set i lyset af,

 - at der ikke kun er tale om palæstinensiske (egl. arabiske) flygtninge i den israelsk-arabiske konflikt,
 - at alle jøder på Vestbredden og i Østjerusalem også blev fordrevet og måtte flygte ved krigen i 1948-49,
 - og at der - jf. kommentarerne til s. 63-64 – desuden var 750.000 sefardiske jøder, som flygtede fra arabiske lande til Israel i starten af 1950'erne,

så er den form for lemfældig omgang med citater decideret misvisende, når slutresultatet er, at resolutionsteksten bliver omskrevet, så den – i bogens gengivelse – ikke længere kan omfatte de 2 sidste grupper af flygtninge, som *også* opstod ifm. Israels oprettelse. (NB: Jeg er ikke klar over, om de to sidste grupper var med i overvejelserne ved udformningen af FN-resolutionen, men formuleringen i selve resolutionen er i hvert fald åben overfor, at de også *kunne* være indeholdt i "flygtningeproblemet".)
- Side 133-149: Hele kapitlet "Nyt kaos i Mellemøsten" omhandler det såkaldte "Arabiske forår". Det arabiske forår vedrører primært indenrigspolitiske forhold i de arabiske lande i Nordafrika samt i Syrien, og det har derfor en afledt betydning ift. den israelsk-arabiske konflikt – mens det i praksis allerhøjest har haft marginal betydning ift. den israelsk-palæstinensiske konflikt, som er bogens hovedemne. Der er reelt kun nogle teoretiske overvejelser og noget ønsketænkning på s. 141-142 om, hvad nogen dengang (lidt naivt, i mine øjne) håbede, at det arabiske forår måske kunne lede til ift. den israelsk-palæstinensiske konflikt. Det virker besynderligt, at der er afsat så meget plads til at beskrive noget, der reelt er stort set uden betydning ift. bogens primære emne. Se desuden de supplerende kommentarer ovenfor om betydningen af *sammenkædningen* imellem den generelle israelsk-arabiske konflikt og den israelsk-palæstinensiske konflikt ovenfor under beskrivelsen af væsentlige, udeladte emner i bogen.
- Side 137: Det er nævnt, at "tusinder var blevet dræbt" i den syriske borgerkrig. Det må betragtes som en kraftig underdrivelse, idet det anslåede dødstal ved udgivelse af bogens 2. udgave i 2017 var i størrelsesordenen af flere hundrede tusinder. (Tallet var formentlig rigtigt ved udgivelsen af bogens 1. udgave i 2014, så der er her sikkert kun tale om en manglende opdatering.)

- Side 138: Der er nævnt tre udfordringer (manglende borgerlige rettigheder, stigende priser og høj ungdoms-arbejdsløshed), som de arabiske lande står overfor. De nævnte udfordringer er korrekte, men når kun disse tre udfordringer nævnes eksplicit, virker det, som om forfatterne ikke vil se "elefanterne i rummet" og nævne to bagvedliggende endnu større udfordringer; nemlig religiøs fanatisme og specielt den meget store befolkningstilvækst/befolkningsekspllosion. Begge disse punkter må objektivt set betragtes som væsentlige og grundlæggende problemer, der enten forårsager eller i væsentlig grad forværrer de tre nævnte udfordringer.